

Etisk osäkerhet

Carl Reinhold Bråkenhielm

Syfte

- Försök att klargöra den *allmänna* innebörden av etisk osäkerhet
- *Särskilt* belysa en aspekt av etisk osäkerhet, nämligen plikt-kollisioner när det gäller hanteringen av använt kärnbränsle.

Utgångspunkt: ett konkret exempel

- Jean-Paul Sartre och hans student (*Existentialismen är en humanism*, 1966, s. 22-23)
- ”Vilket är till mest nytta, detta obestämda att kämpa inom ett kollektiv eller detta bestämda att hjälpa en viss människa att leva?”

Tre aspekter av etisk osäkerhet

- Vilka är handlingsalternativen?
- Vilka är konsekvenserna?
- Vad är moraliskt relevant?

Vilka är handlingsalternativen?

- Lars Bergström om sin avhandling: "Den gick bland annat ut på att alternativ inte är något som finns utan snarare något som vi uppfinner själva när vi strukturerar en situation. När man står inför en problemsituation kanske man bara ser två alternativ, men om man tänker närmare på saken kan man hitta många fler alternativ."
- "Att fundera över om det finns ytterligare alternativ än de man först kommer på och att tänka igenom vad som blir konsekvenserna av alternativen är andra självklara råd som gärna glöms bort i en pressad situation."

Vilka är konsekvenserna?

- Vad gör mest nytta?
- Tre problem: (1) svårt att beräkna konsekvenserna, (2) vilka konsekvenser som ska beräknas och (3) hur konsekvenserna av olika alternativ ska jämföras.
- Vad gör man när experter är oeniga i beräkningen av konsekvenserna? (Skillnad mellan "akademiska frågor" och stora samhällsfrågor)

Vad är moraliskt relevant?

- Handlar etisk osäkerhet bara om konsekvenser av olika handlingsalternativ?
- Eller finns det plikter som vi är skyldiga att uppfylla oberoende av konsekvenserna?

Pliktkollisioner vid hantering av använt kärnbränsle

- Konflikt mellan (1) plikten att värna nu levande människors välbefinnande och (2) att ta hänsyn till kommande generationers självbestämmande
- Konflikten mellan (3) plikten att grundligt informera kommande generationer om slutförvaret och (4) att samtidigt hindra att människor i framtiden vålla skada genom aktivt intrång i förvaret
- Konflikten mellan (5) plikten att hushålla med våra resurser och (6) plikten att samtidigt göra ett slutförvarssystem maximalt säkert
- Konflikten mellan (7) den nuvarande generationens skyldighet att på ett säkert sätt hantera den använda kärnbränslet och (8) åstadkomma ett maximalt säkert slutförvar

Hur hantera pliktkollisioner?

- Prioritera
- Optimera
- Skapa förutsättningar för en grundlig dialog mellan forskare, tekniker, politiker och medborgare (kommunikativ gemenskap)

Vad var Sartres råd?

”Jag hade inte mer än ett svar... Ni är fri, välj, hitta på. Ingen allmängiltig moral kan säga er vad som är att göra; det finns inga tecken i världen att gå efter.”